

Arenys de Mar

1714

un poble en peu de guerra

Del 25 de gener de 2014 al 4 de gener de 2015

Arenys de Mar 1714. Un poble en peu de guerra

Arenys de Mar 1714. Un poble en peu de guerra, pretén fer-vos fer un salt en el temps. Traslladar-vos a l'Arenys de principis del segle XVIII i mostrar-vos com els seus habitants van viure el conflicte internacional de la Guerra de Successió. Esperem que els fets que us relatarem us ajudin a entendre aquest episodi clau de la història; passat, present i futur, de la nostra vila.

Ara fa 300 anys Catalunya va perdre els seus drets polítics i les llibertats civils dels seus habitants després d'una llarga guerra que va enfrontar les nacions més poderoses del moment.

L'any 1700 l'últim monarca de la casa d'Àustria, Carles II, va morir sense descendència. Els candidats principals per ocupar el tron, pels seus vincles familiars, eren Felip d'Anjou, nét de Lluís XIV de França i l'arxiduc Carles d'Habsburg, fill de l'emperador d'Àustria.

El testament de Carles II va designar com a successor el candidat Borbó, que va ser proclamat rei el 16 de novembre de 1700 amb el nom de Felip V. Aquest nomenament no va agradar tothom; provocava un greu conflicte en l'equilibri de poder entre les potències europees, ja que enfortia el poder dels Borbó a Europa. Per això Gran Bretanya, Holanda i Portugal van donar suport al candidat austríac i van entrar en guerra contra França i Espanya.

El candidat Borbó tampoc agradava als habitants de la Corona d'Aragó, acostumats al pactisme a l'hora de governar; sistema que topava amb l'absolutisme francès i tampoc per la ja antiga rivalitat i animadversió d'aquests territoris cap als francesos. Així, els catalans van acabar decantant-se pel candidat austríac que va ser proclamat rei a Viena l'any 1703.

Arenys de Mar, vila marinera que havia anat creixent des de la seva separació d'Arenys de Munt, viurà intensament aquest conflicte, sobretot els darrers anys, quan Catalunya haurà de lluitar sola davant l'exèrcit franco-espanyol.

Carles II d'Àustria

Felip V

L'arxiduc Carles d'Àustria

Els primers anys de la guerra

Fragment del retaule de Santa Maria d'Arenys de Mar.
Fotografia de Xavi Salbanyà

Ben aviat, quan Barcelona encara era en mans de Felip V i un estol aliat inicia el setge per recuperar la ciutat, Arenys ja es posiciona pel candidat austriacista i sabem que el 28 d'agost de 1705, els jurats de la vila van a Barcelona a retre obediència a l'arxiduc Carles¹. Aquest setge acaba amb la victòria dels austriacistes i a partir d'aquesta data Barcelona serà fidel a l'arxiduc fins al final de la guerra. Aquesta victòria es va celebrar a Arenys amb focs artificials².

A partir d'aquí la guerra seguirà el seu curs però de moment Arenys de Mar no en notarà massa els seus efectes. La vila no aturarà la seva activitat econòmica i, per exemple, entre els anys 1706 i 1712 es construirà l'impressionant retaule barroc de l'església parroquial, obra de l'escultor Pau Costa i dels dauradors Fèlix i Erasme Vinyals.

On sí que es començaran a notar els efectes de la guerra serà a les arques municipals. Els jurats de la Universitat de la vila hauran de fer mans i mànigues per poder fer front a les contribucions demanades pel bàndol austriacista per poder afrontar la guerra. Així, per exemple, el mateix any 1706 ja trobem, en els llibres notarials de l'Arxiu Històric Fidel Fita, una determinació dels jurats d'Arenys per imposar un tall o impost *"general sobre los particulars y habitants de aquella (...) durador per lo termini de deu anys primer vinents"* per poder fer front a les despeses provocades per *"las llevas y sometent que en lo any passat de 1705 y corrent de 1706 se han fet en servey de Sa Magestat [Carles III], que Déu guarde, y de la pàtria"*³. O uns anys més endavant, el 10 de març de 1711, trobem també una queixa dels jurats d'Arenys amb motiu del gran nombre de soldats allotjats a la vila de manera que *"los habitants della no poden suportat lo tenir tan amenut soldats en sa casa"*. En aquest mateix document els jurats d'Arenys també deliberen sobre com fer front a l'ordre d'enviar *"Sinch mil piquets"* i vint-i-cinc càrregues de vi i tres d'aiguardent⁴.

Aquestes contribucions augmentaran a partir d'aquest any 1711 quan un fet canviarà la situació. La mort prematura de l'emperador d'Àustria Josep I, germà de l'arxiduc Carles, comportarà la seva successió al tron i tornarà a posar en perill l'equilibri europeu ja que farà augmentar molt el poder dels Àustries. Aquest fet va provocar que l'any 1713 els aliats –anglesos, holandesos i portuguesos–, mitjançant el Tractat d'Utrech⁵, signessin la pau amb les potències borbòniques i abandonessin Catalunya a la seva sort. Catalunya, per decisió de les Corts Generals, reunides a Barcelona, va decidir resistir en solitari.

1. A. SIMON I TARRÉS: *Pagesos, capellans i industrials de la Marina de la Selva*. pàg. 46.

2. *Ídem*

3. AHFF. Fons Notarial. Jaume Arquer, 263/1706, foli 214.

4. AHFF. Fons Notarial. Jaume Arquer, 267/1711 foli 66.

5. I més endavant amb els tractats de Rastatt i de Baden.

El conflicte a partir del Tractat d'Utrech

A partir d'aquest moment, és quan la nostra vila patirà amb més força els estralls de la guerra. A finals de juliol d'aquest mateix any les tropes de Felip V inicien el setge de Barcelona i Mataró es converteix en ciutat aliada dels borbònics, en refugi dels botiflers benestants de Barcelona i en base d'operacions sota el comanament del general Gabriel Cano.

Així, Arenys de Mar, per la seva proximitat amb Mataró i a mig camí entre Barcelona i Girona, es converteix en un objectiu molt cobejat per ambdós bàndols i per aquesta raó la nostra vila esdevindrà l'escenari de diverses operacions militars. A l'hora que també augmentarà la pressió fiscal ja que el poble haurà de continuar col·laborant al servei del rei Carles, amb contribucions econòmiques, però també amb els allotjaments de soldats o amb contribucions en espècies, com queviures, farratges, fusta, càrregues de vi i aiguardent o fins i amb tot llaguts⁶. Però, a més, també haurà de suportar les exigències dels soldats borbònics sota amenaça de saqueig. Així, les arques del Comú queden exhaurides i s'arriba a situacions molt complicades per als jurats. Per exemple, el 14 de novembre de 1713 el Consell d'Arenys de Mar s'ha de reunir per determinar com fer front, per una banda, al pagament de 340 lliures, 10 sous i 6 diners que demana el comandant Don Pedro de Torre, per ordre de "*don Gabriel Cano, comandant de Mataró*" per contribuir a les despeses de la fragata de Mataró, que es trobava varada a la nostra vila; i per l'altra a les 75 lliures que demana el comandant de la plaça austriacista d'Hostalric⁷. La situació és tan complicada que, fins i tot, es dona la situació que un veí d'Arenys ha de deixar, a la Universitat de la vila, deu dobles sense interessos per tal de poder pagar una part del deute que l'Ajuntament tenia amb el regiment allotjat a la vila; es tracta de Miquel Molas, teixidor de lli⁸.

Pel que fa a les operacions militars que tenen la nostra vila com a escenari, destaca, tot i que no és l'únic, el famós desembarcament a Arenys de Mar de l'expedició del diputat militar Antoni de Berenguer i del general Rafael Nebot. Aquesta expedició formada per 47 naus, més de 400 cavalls i uns 300 fusellers, desembarca a la platja d'Arenys el 9 d'agost del 1713 amb l'objectiu de reorganitzar les forces, reclutar voluntaris a favor de la causa austriacista i de dur a terme operacions de càstig contra els pobles ocupats pels borbònics,

6. AHFF. Fons Notarial. Jaume Arquer, 268/1712 -1713, folis122-123. 268/1713, folis: 92, 122, 150.

7. AHFF. Fons Notarial. Jaume Arquer, 268/1713 foli 182-183.

8. AHFF. Fons Notarial. Jaume Arquer, 268/1713 foli 122.

així com també per aplegar avituallaments per alleujar el setge de Barcelona⁹.

Poc temps abans, el Consell de Cent i el Braç Militar de Barcelona, havien demanat a la Universitat d'Arenys que enviessin un representant de la vila "per a conferenciar". Hi van enviar el jurat en cap, Francesc Padrines¹⁰. No hem trobat més notícies sobre el contingut d'aquesta reunió, però és força probable que fos per preparar el desembarcament.

Un cop desembarcats a Arenys, el diputat Antoni de Berenguer comunica per carta la seva arribada al general Antoni de Villarroel¹¹:

EXCELENTISSIMO SEÑOR.

A Las quatro de la tarde he llegado con el Comboy à esta Villa, donde hè sido recibido con repetidos jubilos de alegria de todo su Comun, aviendo encontrado algunos Cavallos Voluntarios, y diferentes Fusileros; he puesto luego en execucion parte de mi Inspeccion, y discurro lograr el fin que se desea, pues en todos he advertido grande animo para sacrificarse en servicio de la Patria; de quanto fuere ocurrido darè puntual aviso à V.E. deseando me dispense repetidos motivos de mayor satisfaccion, y que nuestro Señor guarde à V.E. muchos años. Arenys de Mar à 9. de 1713.

Excelentissimo Señor.

B.L.M. de V.Exc. Su mas seguro servidor Don Antonio Francisco Berenguer y Novell Deputado Militar Exmo Sr. Don Antonio Villarroel

El general Antoni de Villarroel

L'endemà mateix, el general Nebot, comandant de l'expedició del diputat militar, surt d'Arenys per atacar un destacament borbònic, format per 150 cavalls i 40 soldats d'infanteria, que havia sortit de Mataró cap a Lllavaneres per recollir-hi palla, i que acaben fugint perseguits fins a Mataró¹². El dia següent, l'11 d'agost, el capità Busquets també surt d'Arenys per assaltar Mataró. El seu atac és repel·lit però es produeix un dur combat a Caldes d'Estrac que acaba amb 117 baixes borbòniques per només 4 morts i 10 ferits del bàndol català.

El dia 15, l'expedició marxa cap a Hostalric. Aquesta expedició recorrerà els pobles del Maresme, la Selva, el Vallès, Osona, la Garrotxa, l'Alt Urgell i el Pallars i tornarà cap al Maresme havent aconseguit reclutar uns 5.000 voluntaris¹³. Això sí, perseguits sovint per tropes borbòniques, que van arrasant i castigant els pobles per on l'expedició va passant.

9. Gazeta de Barcelona. *Diario del sitio de Barcelona (1713-1714)*, 9 d'agost 1713; dimecres.

10. AHFF. Fons Notarial. Jaume Arquer, 268/1713, foli 150.

11. Gazeta de Barcelona. *Diario del sitio de Barcelona (1713-1714)*, 9 d'agost 1713; dimecres.

12. Gazeta de Barcelona. *Diario del sitio de Barcelona (1713-1714)*, 10 d'agost 1713; dijous.

13. De retorn, des d'Alella, els comandants de l'expedició del diputat militar prenen la resolució d'embarcar-se cap a Barcelona, abandonant els voluntaris que havien anat reclutant. Quan arriben a Barcelona, Nebot i Berenguer, els comandants de l'expedició, són acusats de covardia i detinguts. Francesc CASTELLVÍ i OBANDO: *Narraciones Históricas des de el año 1700 hasta el año 1725*. Vol. III, pàgs. 659-661.

Arenys de Mar no va ser l'excepció i un cop l'expedició havia marxat també va ser ocupada i saquejada pels soldats filipistes. Aleshores, va baixar una partida de voluntaris i de miquelets amb el coronel Ermengol Amill; es van situar a les feixes del mas Taxonera i va aconseguir que el destacament filipista es retirés cap a Mataró. Amb tot, abans de retirar-se van saquejar diverses cases, van matar “*en Pruna del Barracà*” i van emportar-se com a hostatges, d'Arenys, dos jurats, tres o quatre membres del Consell, el notari Jaume Arquer, el doctor Riera i l'organista. De Canet, un jurat i el rector, i de Caldes d'Estrac un jurat¹⁴.

A finals d'agost, Arenys de Mar, així com altres pobles de la costa, torna a ser assaltada i saquejada i queda momentàniament sota control de les forces borbòniques¹⁵. Els darrers mesos d'aquest any hi ha diversos enfrontaments entre les guarnicions castellanques i partides de voluntaris catalans que s'oposen al control de les tropes borbòniques¹⁶. Aquestes guarnicions, però, no s'hi estaran massa temps perquè a partir del gener de 1714, la Junta de Govern ordena al coronel Amill alliberar la Marina de Llevant. El coronel i el seu regiment de fusellers tornen a desembarcar entre Arenys i Canet sense trobar cap mena d'oposició¹⁷.

Amill informa per carta als consellers de Barcelona d'aquest desembarcament i també de que alguns voluntaris els havien anant a rebre amb les armes a les mans disposats a recolzar-los en les accions que fossin necessàries¹⁸.

EXCMS. SRS:

El dia trenta a les cinc de la tarda amb poca diferència arribarem a prendre terra trobant a la gent d'allí bastanta alborotada, desembarcant sense la menys intromissió entre Canet i Arenys. El sometent no ha pres les armes tal com ens pensàvem, només alguns més senyalats, (...) no obstant van acudint gent no dubtant de que si hi ha medís, a fi de no atropellar el país, anirà prenent cos la importància de l'empresa. (...) Aquesta tarda despatxo avís al marquès del Poal donant-li degut comunicat de la meua arribada, encomanant-li que procuram posar-nos d'acord i donar-li la mà en tot. Deixo aquest lloc fortificat amb cent homes. (...)

Déu guarde per molts anys a V.E

Ermengol Amill

Srs. Consellers de la Ciutat de Barcelona

Sant Pol, 31 de gener de 1714

14. A aquests presoners “*los feren estar molt malament (...) los feren estar en una cort que hi havien estat cavalls. Estigueren qui vuit dies, qui quinze, qui un més i altres més. Los primers que tornaren foren los d'Arenys de Vall perquè tingueren empenyos bons*”.

Francesc FORN i Roser DÍAZ: *La Guerra de Successió viscuda des d'Arenys de Munt (Testimoni dels anys 1713 i 1714) Memòries de Francisco Bellsollell de la Torre*. Pàg. 17-21.

15. Josep FITER i INGLÉS: *Arenys de Mar durant el darrer període de la Guerra de Successió*. I Certament literari de l'Ateneu Arenyenc. 1885. Pàg. 44.

16. F. FORN i R. DÍAZ: *op. cit.*, pàg. 24-25.

17. Gazeta de Barcelona. *Diario del sitio de Barcelona (1713-1714)*, 30 gener 1714; dimarts.

18. Francesc CASTELLVÍ i OBANDO: *op. cit.*, vol. IV, pàg. 67.

Igual que l'altra vegada també s'envia, des d'Arenys cap a Barcelona, una barca carregada de queviures, aquesta vegada amb arròs, blat i llegums.

En tenir notícies d'aquest desembarcament, els de Mataró tornen a Arenys de Mar i a Canet on saquegen una part de la vila i de l'església¹⁹. Fan nit a Canet i des d'allà passen a Sant Pol on s'enfronten amb els miquelets d'Ermengol Amill i amb els voluntaris. Finalment les tropes castellanques es retiren a Arenys de Mar i els miquelets es queden a Canet²⁰. Des de Canet passen a Arenys de Munt on topen amb el destacament filipista que havia pujat des d'Arenys de Mar, i hi ha un gran enfrontament entre uns i altres. Finalment, tot i la superioritat numèrica, el destacament filipista s'acaba retirant amb nombrosos morts i ferits²¹.

El general Gabriel Cano no es queda de braços plegats. La nit del 3 al 4 de febrer, sabent que el coronel Amill es trobava a Arenys de Munt, surt de Mataró amb un cos de 800 soldats d'infanteria i 300 cavalls per sorprendre'l. El coronel Amill, alertat pels seus sentinelles de la proximitat de Cano, evita amb els seus fusellers que les tropes borbòniques puguin encerclar la vila i en tanquin les sortides. A la matinada nombrosos voluntaris procedents de Sant Iscle s'uneixen a les forces dels miquelets.

En veure frustrat el seu intent, el general Cano es retira cap a Mataró²²; però no es rendeix i al cap de pocs dies, el dia 7, emprèn una operació per recuperar Sant Pol amb un cos de 2.000 homes i 300 cavalls. Surt de Mataró amb la intenció de sorprendre el coronel Amill, però aquest, alertat pel capità Valentí Alsina, disposa els seus homes en posició de batalla i ataca el cos del general Cano entre Sant Pol i Arenys. El general borbònic es retira a Arenys de Mar on es refugia i exigeix als seus veïns queviures, llenya i palla sota amenaça de saqueig²³. L'endemà, rep un reforç de 300 cavalls i 100 granaders, amb els quals ataca les tropes d'Amill a Arenys de Munt. A les tropes catalanes, però, també s'hi havien unit nombrosos voluntaris i, així, després d'un dur combat, els castellans van acabar retirant-se a Mataró²⁴.

Tot i la retirada, uns dies més tard, les forces de Felip V tornen a atacar la zona costanera i es proposen recuperar Sant Pol, poble on hi arriben dues galeres borbòniques carregades de soldats i pertrets de guerra. A més de per mar, els soldats filipistes també pugen per Sant Iscle *"a on saquejaren la major part de les cases (...) i hi cremaren*

Rajola d'arts i oficis. Museu d'Arenys de Mar. Núm. registre 9964

Rajola d'arts i oficis. Museu d'Arenys de Mar. Núm. registre 10917

19. F. FORN i R. DÍAZ: *op. cit.*, pàg. 27.

20. *Ídem*.

21. F. FORN i R. DÍAZ: *op. cit.*, pàg. 27-28

22. F. CASTELLVÍ i OBANDO: *op. cit.*, vol. IV, pàg. 67.

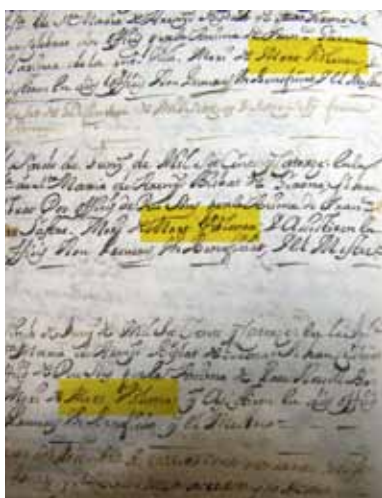
23. F. FORN i R. DÍAZ: *op. cit.*, pàg. 30.

24. *Ídem*.

set o vuit cases, com és la casa d'en Maresma, d'en Vives de la Cortada, tres germans de casa en Pera que tenien casa cerca la casa d'en Pera, part de la casa d'en Parera, part de la casa d'en Lluís Domènec i la casa d'en Bosc. Després se n'anaren en Sant Pol a ajuntar-se ab los altres²⁵. Així, envoltats per tots cantons, el dia 15 de febrer, després de 26 hores de resistència, Sant Pol es rendeix a les tropes borbòniques, detenen els soldats de la guarnició i cremen tot el poble²⁶.

A partir d'aquest moment, tota la costa, des de Barcelona fins a Sant Pol està ocupada i controlada per guarnicions de soldats castellans. I de Sant Pol fins a França per guarnicions de soldats francesos. Es prohibeix als habitants de la zona portar armes i fins i tot se'ls prohibeix sortir a pescar per evitar que des d'aquí poguessin sortir avituallaments cap a Barcelona²⁷.

Els austriacistes, però, no es resignen a perdre aquest enclavament tan preuat i el mes de maig el marquès de Poal ordena al coronel Amill alliberar Arenys²⁸. Aquest, acompanyat per 700 fusellers, desembarca novament a Arenys prenent la guarnició de castellans, envien de nou provisions a Barcelona i s'estan al poble alguns dies, però quan arriben reforços borbònics des de Mataró²⁹, els voluntaris d'Amill fan alçar el sometent.

Fragment del llibre d'òbits de 1685 a 1718. Arxiu Parroquial d'Arenys de Mar.

En l'enfrontament amb els borbònics, els fusellers acaben fugint i del sometent d'Arenys, uns 30 homes són fet presoners i en moren una vintena pels voltants del Remei. En els llibres d'òbits de l'Arxiu Parroquial d'Arenys de Mar queda constància d'aquest fet ja que en les nombroses anotacions fetes entre finals de maig i primers de juny, s'especifica que el motiu de la defunció fou per "mort violenta"³⁰.

Aquest enfrontament, a més dels morts, té altres conseqüències per a la nostra vila, que com a represàlia és novament saquejada pels soldats filipistes. Per aquesta raó Amill tornarà de nou a Arenys on atacarà una partida borbònica, capturant 23 cavalls a l'enemic³¹. A més, també captura el capitost botifler Massuet del Far, que amb la seva tropa tenien oprimida la gent d'aquesta zona³². D'aquests fets també n'informa per carta als consellers de Barcelona³³.

25. F. FORN i R. DÍAZ, *op. cit.*, pàg. 31.

26. F. CASTELLVÍ i OBANDO, *op. cit.*, vol. IV, pàg. 68-69.

27. A. SIMON I TARRÉS, *op. cit.*, pàg. 92.

28. F. CASTELLVÍ i OBANDO, *op. cit.*, vol. IV, pàg. 76.

29. *Ídem*

30. Arxiu Parroquial d'Arenys de Mar. Llibre de defuncions núm. 4. Anys 1685-1718. Pàg. 100-102.

31. A. SIMON I TARRÉS, *op. cit.*, pàg. 93.

32. F. CASTELLVÍ i OBANDO, *op. cit.*, vol. IV, pàg. 83-84.

33. Lluís PUJAL i CARRERA: *Ermengol Amill. Heroi de la Guerra de Successió*. Pàg. 165.

EXCMS. SRS:

Fins avui no he pogut despatxar aquesta que rebo de V.E. el, 15 del corrent, que senyint-se a son sistema procuraré en excusar quant a V.E. m'ordena de conferir-me amb el senyor marquès que a tota diligència procuro replegar la major partida de gent. Jo me trobo a estos paratges per ocasió d'haver feta una correria fins les cercanies de Mataró en que aconseguí matar a un tal Masuet i a vint companys sobre Llavaneres que eran lo assot d'aquesta terra com del Vallés, gran partidari de la facció de Mataró, sens la menor pèrdua de ma part. V.E. quedarà assegurat que per ma part no omitiré circumstància que conduisca al major consuelo i alivio de exa capital sent igual mos desitgs als de V.E. per sa total llibertat.

Canet a 19 de juliol de 1714

Ermengol Amill

Altra vegada, com a resposta a aquesta acció, Arenys tornarà a ser saquejada en dues ocasions més, el 27 de juliol i el 3 de setembre³⁴.

En aquesta última data la guerra ja toca a la seva fi i l'11 de setembre es produeix l'assalt final i la caiguda de Barcelona. Arenys de Mar, però, encara té un últim moment de protagonisme. A les capitulacions de Cardona, els germans Desvalls i els coronels Molins, Amill i Vila i Ferrer negocien que els defensors que ho vulguin puguin ser conduïts a Arenys de Mar o a Mataró per embarcar-se des d'allà cap a Sardenya. Entre els que s'embarquen a Arenys de Mar hi destaca Antoni Desvalls i de Vergés, marquès de Poal³⁵.

CAPITULACIONES DE CARDONA. CLÀUSULA 4

Que el gobernador, oficiales mayores y menores, cabos, soldados y demás expresados en el Capitulo 2, deban ser conducidos a Cerdeña o a Italia; bien entendido, desde esta plaza y Castillo, a Arenys o Mataró, y después allí a uno de dichos puertos, dándoles las embarcaciones necesarias para ejecutar el viaje los que quisieren embarcarse.

Concedido en la forma que el antecedente

34. A. SIMON I TARRÉS, *op. cit.*, pàg. 93.

35. F. CASTELLVÍ i OBANDO, *op. cit.*, vol. IV, pàg. 449-451.

Conseqüències i redreçament

Ara comença una altra etapa igual de dura que la guerra, marcada per la repressió, el canvi de govern imposat pel Decret de Nova Planta³⁶ i les fortes contribucions com el cadastre³⁷ i els estancs de la sal i el paper. A més, la comarca, ja molt devastada per la guerra, pateix també la tala d'arbres destinats a la construcció de la ciutadella de Barcelona: la gran fortalesa concebuda no per a defensar la ciutat sinó per a vigilar-la.

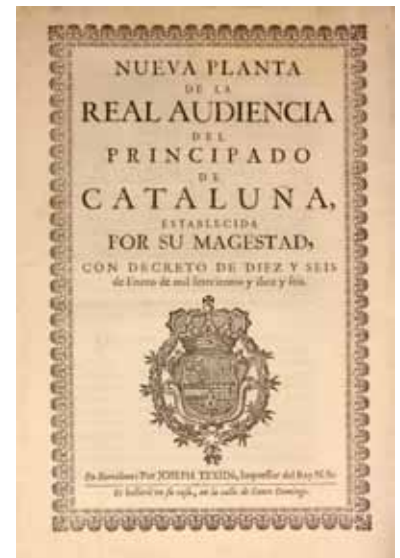
Però, tot i això, no hauran de passar gaires anys perquè Catalunya, així com la nostra vila, comencin a alçar el cap i tirin endavant.

Arenys de Mar serà un clar exemple de recuperació econòmica, amb una gran activitat que es desenvoluparà ja des de mitjans del mateix segle XVIII. En són exemples l'activitat en sectors com la vinya, l'elaboració d'aiguardents, la indústria tèxtil i les puntes; però és sobretot el sector relacionat amb l'activitat marítima el que rebrà un impuls més gran. Aquest fet el podem veure, per exemple, en l'activitat de les drassanes, que creixeran passant de tres a cinc, o amb la fundació de l'Estudi de Pilots, la reconeguda escola nàutica on s'hi van formar nombrosos alumnes, de dins i fora de Catalunya, o també, amb els més de cinquanta vaixells que, a finals de segle, cobrien la ruta entre Arenys i Amèrica carregats de mercaderies.

Aquesta expansió econòmica es reflectirà també en la població, que passarà de poc més dels 1.000 habitants un cop acabada la guerra³⁸ a superar els 4.000, només setanta anys més tard³⁹. Aquest creixement va comportar l'edificació de moltes cases i l'obertura de nous carrers, així com la modificació del traçat del Camí Ral, per tal de facilitar les comunicacions i el comerç.

Així doncs, Arenys de Mar, que va encetar el segle patint els estralls de la guerra, saquejada i arrasada en més d'una ocasió, l'acabarà destacant per la seva expansió i creixement econòmic.

Montserrat Rodríguez i Fita

La Ciutadella, obra de l'enginyer militar Prósper de Verboom, es va construir per tal de «ponerles (als catalans) un freno capaz de contenerlos en todos los tiempos en la debida obediencia».

36. El *Decreto de Nova Planta* és el conjunt de lleis promulgades per Felip V, per les quals s'abolia l'antiga organització constitucional dels països que integraven la corona catalanoaragonesa i s'hi establia l'organització política pròpia de Castella. Un sistema administratiu i polític d'arrel absolutista i centralista que va significar la fi de les institucions pròpies de la Corona d'Aragó.

37. El 1716, es va imposar una nova estructura fiscal amb la introducció d'un impost general: el cadastre. El cadastre va dividir-se en dos tipus d'impostos. El cadastre reial i el cadastre personal. El reial gravava les propietats immobiliàries i l'havien de fer efectiu tots els propietaris del país, encara que fossin nobles i eclesiàstics. S'havia de pagar un 10% sobre el valor de taxació de les propietats. El personal, en canvi, gravava les rendes del treball i les activitats industrials i mercantils, no el pagaven ni els nobles ni el clergat. Es pagava un 8,5 % sobre els ingressos anuals.

38. Concretament 1.275 segons el cens de José Pedraza fet per ordre de Felip V per al cobrament del cadastre l'any 1717.

39. 4.253 habitants segons el cens de Floridablanca de l'any 1787.

BIBLIOGRAFIA

Francesc CASTELLVÍ i OBANDO: *Narraciones Históricas desde el año 1700 hasta el año 1725*. Madrid: Fundación Francisco Elías de Tejada y Erasmo Pèrcopo, edició de 1999 (volum III) i de 2002 (volum IV)

Josep FITER i INGLÉS: *Arenys de Mar durant lo darrer periodo de la Guerra de Successió* (I Certamen Literari de l'Ateneu Arenyenc). Arenys de Mar, 1885.

Francesc FORN i Roser DIAZ: *La Guerra de Successió viscuda des d'Arenys de Munt (Testimoni dels anys 1713 i 1714)*. Memòries de Francisco Bellolell de la Torre. Ajuntament d'Arenys de Munt, 1981.

Gazeta de Barcelona. Diario del sitio de Barcelona (1713-1714)

Agustí ESPRIU, Núria NOGUERAS i M. Assumpció de PONS: *Aproximació històrica al mite de Sinera*. Barcelona: Curial, 1983.

Josep Maria PONS i GURI: *Quan nasqué, s'emancipà i s'organitzà una vila. Arenys de Mar, 1574-1720*. Ajuntament d'Arenys de Mar, 1999.

Lluís PUJAL i CARRERA: *Ermengol Amill. Heroi de la Guerra de Successió*. Barcelona: Pòrtic, 1984.

Antoni SIMON I TARRÉS: *Pagesos, capellans i industrials de la Marina de la Selva*. Barcelona: Curial, 1993.

ALTRES FONTS CONSULTADES

Fons de l'Arxiu Històric Fidel Fita d'Arenys de Mar

Fons de l'Arxiu Parroquial d'Arenys de Mar

MUSEU
ARENYS
DE MAR

Ajuntament
d'Arenys de Mar

1714 X 2014

Museu Marès de la Punta

Carrer de l'Església, 43 08350 Arenys de Mar

Tel.: 00 34 93 792 44 44

<http://museu.arenysdemar.cat> museu@arenysdemar.cat